

پادداشت

اهداکنندگان در خور تقدیر



بهوش یاجی مدیرکل دفتر مداخلت و روابط عمومی سازمان انتقال خون

تعیین یک روز در تقویم برای تجلیل و قدرتی از همه کسانی که کمک و خدمت می‌دهند اگرچه از کارهای بسیار شایسته است، ولی تصافاً حق سپاسگاری از این عزیزان را ادا نمی‌کند؛ با این حال فرصت را غنیمت می‌دانم و به مناسبت فرارسیدن روز جهانی اهداکنندگان خون، از حسن انسان دوستی اهداکنندگان عزیز تقدیر و تشکر کرده و مایلم به همه این عزیزان اعلام کنم که انتقال خون ایران به وجودش بسیار افتخاری است. کند که دست باری و مهربانی خود را برای کمک به سوی بیماران و نیازمندان به خون گشوده‌اند. بی‌سوت شاهدیم که چگونه خون‌های اهدایی مردم خیرخواه و نیک اندیش کشورمان به نجات جان انسان‌ها منجر می‌شود و زندگی را دوداره به بیماران و مجروحان بازی می‌گرداند. به برکت وجود همین سرمایه‌های گرفتارگداسانی، از ۸ سال پیش، ایران جزو کشورهای قرار گرفت که اهدای خون در آنها به صورت ۱۰۰ درصد داوطلبانه و بدون چشمداشت است. ناگفته نماند که به جز انگیزه‌های خیرخواهانه مشترک بشری در سراسر دنیا برای اهدای خون، خوشبختانه در کشور ما انگیزه‌های دیگری هم وجود دارد که مختص جامعه اسلامی ایران است. یعنی اعتقادات دینی مردم و برخورداری از یک فرهنگ مترقی مذهبی که نذر و ابتزار از مؤلفه‌های مهم آن است.

از همین رهگذار، در کشورمان بسیاری از افراد در مناسبت‌های دینی- مذهبی به طریل سال، خون خود را اهدا می‌کنند. همچنین فراموش نکنیم که حماسه ۱۴ سال دفاع مقدس، یازدهمین نقطه عطف تحول در تاریخ انتقال خون ایران است که اهدای خون داوطلبانه با انگیزه‌های والای انسانی را در مردم کشور نهادینه کرد و به جرأت باید گفت که انتقال خون از آن زمان به لحاظ برخورداری از پیشرفته‌های علم و مهندسی بی‌سوت توسعه یافته و به صورت مستمر در حال گسترش است. با این سازمان ارائه می‌کند با استانداردهای بین‌المللی سلامت خون به‌طور کامل مطابقت دارد البته این یک ادعا نیست. گواهی این خصوصیات، دانش‌های برتر ایران در بین کشورهای منطقه و دریافت گواهینامه‌های معتبر بین‌المللی است. به عنوان مثال آزمایش‌های غربالگری در ایران، روی ۱۰۰ درصد نمونه‌های خون انجام می‌شود و این در حالی است که در برخی از کشورهای ایران آزمایش‌ها هنوز به صورت نسبی یا به شکل درصدی از خواص صورت می‌گیرد. هم‌اکنون آمار اهدای خون در کشور، ۲۷ هزار در صد است که در مجموع بیش از ۵۰ درصد است که در نظر استانداردهای جهانی انتقال خون، وضعیت رضایت‌بخش‌تری نشان می‌دهد. اهداکنندگان کشور در کشور عزیزمان سال‌پیش نزدیک به ۱ میلیون و ۱۷۰ هزار واحد خون اهدا کرده و این در حالی است که براساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، سال گذشته ۱۰۸ میلیون واحد خون در ۱۳۷ کشور دنیا اهدا شده که هم‌اکنون ما کشور ما ۲۵ درصد از خون‌های اهدایی به‌دست می‌دهیم. پیشرفت روزافزون کشور در علوم پزشکی و توانمندی حرفه‌ای، موجب نیاز بیشتر به خون و فرآورده‌های خونی شده. سازمان انتقال خون ایران، منظور پاسخگویی به این نیازها گسترش پایگاه‌های خود در سراسر کشور، استفاده از فناوری‌های جدید و بهره‌گیری مناسب از توان کارکنان خود، گام‌های بلندی برداشته و در مسیر رسالت اصلی خود که همان عرضه خون سالم و کافی است، از هیچ کوشش فروگذار نگذارد.

انتخاب شعار برای نجات جانم از تو سپاسگزارم برای روز جهانی اهداکنندگان خون در سالی که پیش رو داریم، از تو هم به حقوق اهداکنندگان خون و تقدیر از آنان را در درستی نشان می‌دهد. ضمن تبریک ۴۰ خرداد، روز جهانی اهداکنندگان به همه داوطلبان اهدای خون، با کمال فروتنی به نیابت از همه بیماران و مصرف‌کنندگان خون و فرآورده‌ها که با خون این عزیزان نجات یافته‌اند از تمامی آنان که اهدای خون را در برنامه زندگی خود گنجانده‌اند و به صورت یک کار مستمر آن را تکرار می‌کنند، سپاسگاری کرده و این روز را تبریک می‌گویم. امیدوارم گروه‌های مختلف سنی در جامعه، به‌ویژه اهداکنندگان مستمر خون، ضمن کمک و تحقیق رسالت عرضه خون سالم و کافی، به سبب ساز شدن روز روز نظام سلامت و حفظ جایگاه ارزشمند انتقال خون ایران در دنیا باشد. ■

معصومه ستوده

فریا صیقلی، مدیر همکاری‌های بین‌المللی سازمان انتقال خون، در مصاحبه با سید باصره است. اعلام می‌کند که ایران واردات خون ندارد و سلامت تمام محصولات با وسواس بررسی می‌شوند تا آلودگی نداشته باشند. همچنان که تاکنون آلودگی گزارش نشده است.

پیش از بیست سال از مشکل آفرینی فرآورده‌های خونی آلوده در کشور گذشته است

این نکته را باید مورد تأکید قرار داد که ایران به هیچ عنوان واردات خون، پلاکت و پلاسما ندارد و این دلیل که نیاز نداشته و اهدای ما صادر دارد داوطلبانه است. سازمان انتقال خون بارها اعلام کرده که انتقال خون، سازمانی خودکفا است. پرونده محوولی‌ها موجب شد تا سیستم تولید دارو از پلاسما ایرانی دست‌نورس کار قرار بگیرد. آن زمان است که فرآورده‌های خونی آلوده از پلاسما خارجی تهیه شده بود. به همین دلیل تلاش شد تا از پلاسما ایرانی دارو تهیه شود تا مشکلات کمتری به وجود بیاید. در این شرایط سازمان انتقال خون، روی تهیه و سالم‌سازی نظارت کافی را اعمال می‌کند. حتی زمانی که این پلاسما به کشورهای پیشرفته برای فرآوری فرستاده می‌شود، بار دیگر از نظر سالم‌سازی بازمی‌بینی می‌شود. اگر آلودگی در آن وجود داشته باشد، سالم‌سازی انجام شده. به ما بازگردانده می‌شود. این مشکل به این دلیل ایجاد شد که این داروها از پلاسما خارجی تهیه شده بود. البته کشور، واردات برخی از داروهای مشتق از پلاسما که در آن خودکفا نشده است را همچنان حفظ کرده است. هرچند این مورد استاندارد سازی شده و سال‌ها است که هیچ مواد آلودگی گزارش نشده است که بیماران بخوانند نگران شوند.

اما در حال حاضر ایران شرایط فرآوری پلاسما را ندارد و ناچار است تا آن را به کشورهای پیشرفته ارسال کند و در نهایت از همین داروی فرآوری شده در داخل ایران بعد از بازگشت، مورد استفاده قرار می‌گیرد. شما برای رفع این مشکل چه تدابیری را در نظر

پرونده‌ای برای زیر و بم کردن انتقال خون پول «خون»



اختصاص هفته‌ای به اهداکنندگان خون نشان می‌دهد که جایگاه افرادی که ماه حیات خود را در طریل اخلاص قرار داده و آن را تقدیم نیازمندان می‌کنند، بسیار والا است. در این هفته که روزانه‌ای آن به روز جهانی اهداکنندگان معصاف شده است، می‌توان تمام دغدغه‌های ساکنان ساختمان بلوار همت را درک کرد که چطور نگران بالا و پایین شدن آمار اهداکنندگان هستند. روزهای این هفته که از ۱۸ خرداد شروع شده است با نام‌هایی همچون اهداکنندگان خون نادر، اهداکنندگان مستمر خون، اهداکنندگان سلول بنیادی، اهدا خون و جوانان، اهدا خون و مشارکت اجتماعی، اهدای خون بانوان، برای نجات جانم از تو سپاسگزارم، تکنیک شده است. به همین دلیل در پرونده‌ای تلاش شده است تا دغدغه‌های سازمان انتقال خون و دریافت کنندگان و موضوع مهمی همچون تعرفه‌گذاری و اقتصادی کردن فرایند تولید خون بررسی شود. همچنانکه رفع بسیاری از این دغدغه‌ها موجب می‌شود تا بسیاری از معضلات این حوزه برطرف شود و فرایند انتقال خون تحولی جدید در تجربه کند. در این پرونده ضمن مصاحبه با مدیران سازمان تلاش شده تا بسیاری از ابهامات موجود برطرف شود که در این پرونده می‌خوانید.

گرفتگی؟

سازمان انتقال خون تبدیل پلاسما به دارو را در زمره سیاست‌های درمانات خود قرار داده است. تا زمان رسیدن به این مهم که مستلزم تأمین تجهیزات و امکانات است بهتر است که همین روند ادامه پیدا کند. این رویکرد یکی از توصیه‌های سازمان جهانی بهداشت است که کشورهای فاقد تجهیزات بهتر است که در قالب واردات پلاسما خود را به یک کشور ارسال کرده و بعد از تبدیل به دارو به کشور مبدا بازگردانده شود. این توصیه به کشورهای می‌شود که این تکنولوژی را ندارند با این روش جلوی دوزین پلاسما گرفته می‌شود. به همین جهت پلاسما جمع‌آوری شده و زمانی که به استاندارد لازم دست یافت برای فرآوری به یک کشور اروپایی فرستاده می‌شود.

مدیر عامل سازمان انتقال خون بر تعدادی کردن چرخه طلب انتقال خون تأکید کردند. شما به عنوان مدیر بین‌المللی برای تحقق این خط و مشی می‌خواهید چه کار کنید؟ آیا کار نیست محصولات خونی مزاد صاف شود؟

نه. ایران صادرات را این حوزه را ندارد. برخی از فرآورده‌ها در حدی است که فراتر از نیاز کشور است. کشور است. به طور مثال فاکتور ۹ در حدی است که امکان فروش و صادرات آن وجود داشته باشد. اما به هیچ وجه نمی‌توان این تصور را داشت که این موضوع شامل محصولات چون خون پلاکت و پلاسما می‌شود. محصولی املل زمانی که قرار شد اقتصاد خون اتفاق افتد، یک یک تقیاتی انجام داد و پرشنامه‌ای را به چند کشور داد و توسعه یافته فرستاد. هدف این بود تا متوجه شویم که آنها هزینه خون خود را چطور تأمین می‌کنند و آیا هزینه‌های آن در دریافت می‌کند یا خیر.

چند کشور به این پرشنامه پاسخ دادند؟ ۲۰ کشور به ما پاسخ دادند. ۱۲ کشور توسعه یافته بوده و کشورهای همچون آلمان، ژاپن، هلند، سوئد، آمریکا و انگلیس در این گروه قرار می‌گرفتند. این کشورها به ما این بود که اکثر کشورها بابت دادن خون پول می‌گیرند. البته بیمار این پول را پرداخت نمی‌کنند، بلکه بقیه این پول را می‌پردازد. کشوری مانند سوئد نمونه است در این مورد. آزمایش‌ها می‌کنند. این کشورها هم خون را به صورت داوطلبانه دریافت می‌کنند. اما یک سری آزمایش‌ها در نظر

و فنی روی خون انجام می‌دهند. این کار هزینه‌ای را برای سیستم بهداشتی کشور تحمیل می‌کند که باید جبران شود. نکته مهم این است که خون در حکم دارو است و نمی‌توان دارو را به صورت مجانی در اختیار بیمار قرار داد. در کشوری مانند پاکستان که عده‌ای از اهداکنندگان در برابر پول خون اهدا می‌کنند نیز تمام پولی که به اهداکننده داده شده و هزینه‌های کم‌بابت آزمایشات پرداخت می‌شود، همگی بیمارستان خصوصی توسط دو بیمار پرداخت شده و در بیمارستان دولتی بیمه این هزینه را پرداخت می‌کند. کشور استرالیا از جمله کشورهایی بود که به ما جواب داد و اعلام کرد که در حال حاضر سیستم بهداشتی در حال پرداخت این هزینه است، اما قرار است که این روند بازنگری شود. به عبارت دیگر می‌خواستند این کار را تعرفه‌گذاری کرده و بیمه‌ها را وارد این حوزه کنند تا بتوانند هزینه را تأمین کنند.

آیا در مورد هزینه تمام شده هم مقایسه‌ای انجام دادید؟

بله. نرخ گذرای‌های انجام شده بسیار متفاوت بوده است. تعدادی از کشورها هزینه ۱۴۰ دلار را برای هر کیسه خون در نظر گرفتند که کیسه و آزمایشات را در برمی‌گرفت. در برخی از کشورها حقوق پرسنل و کلیه هزینه‌ها را روی کیسه خون سرشکن می‌کنند. این کار بسیار درست است. به حال همه این هزینه‌ها باید محاسبه شود. اما در نظر گرفت تا قیمت با این تعیین شود. اقدام سازمان بهداشت هستند. اگر قرار است دولت اقدام بفرماد ترمای بوجه در اختیار انتقال خون قرار بدهد باید آن را روی دو میلیون کیسه خون سرشکن کند. تمام نیازها اذعان دارند که باید هزینه‌ها دریافت کنند. اگر به‌جای‌شان بزرگی موامجی شوند. به همین دلیل این موضوع در دستور کار سازمان انتقال خون قرار گرفته تا این چرخه را اقتصادی کند و بیمه‌ها را پای کار بیاورد.

مهم‌ترین استراتژی شما در حوزه بین‌المللی چیست و چه مواردی را به عنوان اولویت‌های خود انتخاب کردید؟ سازمان انتقال خون یک سازمان متمرکز و ملی است که کلیه فعالیت‌های خود را در سراسر کشور مدیریت می‌کند. این ویژگی، سازمان انتقال خون را در مقفه‌مدیرانه شرقی منحصراً فرود کرده

وضعیت انتقال خون در ایران و بهره‌وری

وضعیت انتقال خون در ایران و بهره‌وری از خون اهداکنندگان با استانداردهای جهانی چقدر فاصله دارد؟ استانداردها هر ساله و به صورت مداوم توسط سازمان جهانی بهداشت در زمینه‌های مختلف از جمله انتقال خون تدوین می‌شود. توجه به این استانداردها نشان می‌دهد که این سازمان تمام استانداردها را اجرا کرده و در بسیاری از مواقع جلوتر از استانداردها حرکت کرده و به استانداردها توسعه یافته دست پیدا کرده است.

توسعه یافته شما در حین کارهای بهداشتی

در موضوع اهدای خون، اهدای خون در ایران صد درصد داوطلبانه و بدون چشمداشت مالی است. ایران از سال ۲۰۰۷ به این استانداردها در منطقه اروپا همان مدیترانه شرقی دست پیدا کرد. ایران در بین ۳۳ کشور غرب آسیا و شمال آفریقا به عنوان اولین کشور در رتبه نخست قرار گرفت و بعد از این کشور امارات قرار می‌گیرد. در کل این منطقه تنها دو کشور به این استاندارد دست پیدا کرده است. از سوی دیگر در استاندارد اهدا به ای‌وی جمعیت، ۲۷ هزار نفر جمعیت است. تاکنون هیچ کشوری توانسته به این استاندارد دست پیدا کند. این استاندارد در مقفه‌منحصراً فرود شده و اختصاص به ایران دارد. با توجه به این استانداردها می‌توان گفت که ایران در زمره کشورهای توسعه یافته قرار می‌گیرد.

نگاه جهانی به سازمان انتقال خون ایران چیست؟

شما خیلی سوال خوبی کردید. با توجه به همین فعالیت‌ها استانداردها فعالیت‌های آموزشی سازمان انتقال خون به عنوان مرکز همکار سازمان جهانی بهداشت از سال ۲۰۱۳ انتخاب شد. مفهوم این است که ایران به دلیل توانمندی و دستمایه به استانداردهای جهانی آموزش داده‌وکارهای پژوهشی انجام دهد. سازمان انتقال خون و موسسه عالی طب انتقال خون که این عنوان را دارند، مسئولیت فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و اقدامات مرتبط با مراکز انتقال خون در مقفه را برعهده دارد. ایران به عنوان مشاور و برگزارکننده دوره‌های آموزشی همین دلیل سازمان‌بهداشت جهانی ایران را به عنوان مرکز همکار انتخاب کرده است. ■

دیدگاه

اهمیت اهدای سلول‌های بنیادی



مژگان شابکان مشاور سازمان و رئیس بذیره نویسی سلول‌های بنیادی (سیاس)

اهمیت روز بیست خرداد ماه به روز اهداکنندگان سلول بنیادی این سوال را بار دیگر مطرح می‌کند که سلول‌های بنیادی چیست و از چه اهمیتی برخوردار است که باید یک روز به آن اختصاص داده و اهمیت این سلول‌های بنیادی به گروهی از سلول‌های بدن گفته می‌شود که دارای چند ویژگی مهم باشد. این سلول‌ها تخصص یافته بوده و مجدداً در بدن از طریق تقسیم سلولی تکثیر شده و در بافت‌های مختلف

بدن حضور دارند. این سلول‌ها بر اساس مرحله تکامل با بافتی که این سلول‌ها در آن وجود دارد به انواع مختلف تقسیم می‌شود. یک نوع از آنها سلول‌های بنیادی خون‌ساز هستند که مسئول ایجاد سلول‌های قرمز و سفید در خون هستند. سلول‌های بنیادی خون‌ساز در مغز استخوان، خون محیطی و خون بندناف حضور دارند. بعد از این سلول، سلول دیگری مطرح می‌شود و آن سلول این است که بیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز چیست؟ این بیوند بر دو نوع تقسیم می‌شود. نوع اول بیوند اتولوگ (یعنی دریافت بیوند از خود) است که در شرایط خاص یک بیماری رخ می‌دهد. بیوند سلول‌های بنیادی از خود فرد بیمار جدا و در سرما در فریوردهای مخصوص نگهداری می‌شوند. بیمار تحت تیمی درمانی با تابش اشعه قرار گرفته تا سلول‌های بدخیم از بین بروند که گاه باعث از بین رفتن سلول‌های بنیادی خون‌ساز مغز استخوان وی نیز می‌شود. سپس سلول‌های ذخیره شده به بدن بازگردانده می‌شود. نوع دوم بیوند آلوژن است در این بیوند یعنی دریافت بیوند از فرد دیگر) در فرد گیرنده و اهداکننده بیوند ممکن است یک بیماری گیس خونی‌شامل‌دهنده باشد (مثل بیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز بین خواهر، برادر یا از سایر اعضا خانواده) یا غیرخونی‌شوند. باشنند دریافت سلول‌ها از فرد بالغ یا از خون بندناف،